

Interview Links en rechts zijn achterhaalde begrippen, vindt de Britse publiciste **Josie Appleton**, maar de wereld heeft wel idealen nodig. Daarom richtte ze de Manifesto Club op. Door **Yvonne Zonderop**.

‘We moeten loskomen van die besmettelijke angst voor van alles’

Als journalist schreef ze het ene na het andere verhaal over wat er niet deugt aan de samenleving. Ze belandde op een punt dat ze dacht: waar sta ik nu zelf voor? Toen besloot de Britse Josie Appleton (30) een club op te richten: de Manifesto Club.

Komende dinsdag gaat de club officieel van start met de publicatie van een zesduizend woorden tellend manifest (zie: manifesto-club.com). De tekst is het resultaat van veelvuldig overleg, menige aanpassing, nieuwe kritiek en betere inzichten, precies zoals Appleton haar club het liefst ziet werken. In haar jeugd was ze marxist, net als sommige van haar medebestuurders, onder wie vooraanstaand socioloog Frank Furedi. Haar geloof is veranderd, haar betrokkenheid niet. Ze wil een politieke beweging starten die past bij de nieuwe tijd, al druisen haar ideeën nogal in tegen de tijdgeest.

Op de keper beschouwd stelt de Manifesto Club zich teweerge tegen twee trends die zich overal in het Westen voordoen: de neiging van politici en bestuurders om steeds meer te verbieden of te reguleren en de neiging van de samenleving om toe te geven aan irrationele angsten. Appletons antwoord: we moeten de vrijheidszin juist bevorderen, dan komen mensen het best tot hun recht.

We treffen haar op een pikant moment. Terwijl Nederland met zijn hoofd elders zat, sloeg het nieuws dat het kabinet een boerkaverbod wil afkondigen in Engeland in als een bom. De mededeling dat Nederlanders hier allerm minst van wakker liggen sterkt Appleton slechts in haar missie.

‘Ik ben tegen een wet die nikabs verbiedt, behalve op scholen, want daar gelden toch al regels voor uniformen. Verder vind ik dat vrouwen het recht moeten hebben om zich zo te kleden. Begrijp me goed, ik vind nikabs antisociaal. Het belemmert de communicatie en het scheidt een sfeer van vervreemding. Met zo’n doek zeg je: ik hoor hier niet, blijf uit mijn buurt. Dat is een negatieve boodschap.

‘Ik bekritiseer de nikab, maar dat is nog geen reden om hem te verbieden. Er zijn veel meer onderdelen van de jeugdcultuur met een negatieve uitstraling: al die zwarte t-shirts, gothic kleding, capuchons die het hoofd verbergen. Die verbieden we toch ook niet?’

De Manifesto Club onderhoudt op de website een levendig debat over het belang van vrijheid. Enthousiastelingen richten op eigen houtje afdelingen op in Canada en Australië. Kiemt hier de politiek van de toekomst?
‘Toen ik de Club oprichtte, wilde ik een positieve boodschap, maar zonder slogans of blauwdrukken. De oude taal van de politiek is uitgewerkt. De vraag rees: hoe ontwikkel je een manier van poli-

De principes van de Manifesto Club

De zes principes van de Manifesto Club, die dinsdag worden gepresenteerd op de internetsite manifesto-club.com:

1. Wij hechten waarde aan het streven naar vrijheid, de vrijheid van meningsuiting en oprechte tolerantie. Wij zijn tegenstander van alle maatregelen die het open debat inperken. Wij geloven dat de samenleving alleen door middel van open en betrokken discussies kan besluiten wat het beste is.

2. Wij zijn voorstander van leerprocessen en experimenten op allerlei vlak – wetenschappelijk, sociaal en persoonlijk. Wij maken bezwaar tegen een cultuur waarin veiligheid boven alles gaat. Wij geloven dat mensen zich ontwikkelen door stappen te zetten in het onbekende.

3. Wij vinden dat mensen hun potentieel moeten kunnen ontwikkelen. Wij geloven dat mensen hun eigen levenskeuzes kunnen maken. We hebben moeite met de groeiende inmenging van de overheid, bijvoorbeeld met wat we eten en hoe we onze kinderen opvoeden.

4. Wij beschouwen de wereld vanuit het perspectief van de mens. De invloed van de mens op de natuur geldt tegenwoordig als iets negatiefs, alsof we machteloos staan ten opzichte van virussen, orkanen en klimaatverandering. Wij geloven in verstandige plannen voor de toekomst, niet in fatalistische doemscenarios.

5. Wij benadrukken de waarden die alle mensen ter wereld bindt. Wij maken bezwaar tegen een opdeling van de mensheid in vastomlijnde groepen met hun eigen identiteit. Wij geloven dat mensen van diverse afkomst hun blikveld kunnen verruimen door verbanden met elkaar aan te gaan.

6. Wij willen de erfenis van de Verlichting bewaken. Het basisidee van de Verlichting dat mensen hun verstand kunnen gebruiken en hun eigen lot kunnen medebepalen, is geen oudbakken leerstuk maar een blijvende inspiratiebron voor ons allemaal.

tiel bedrijven die wel bij onze tijd past? Dat antwoord is niet eenvoudig. Je moet het uitproberen.

‘Ik wilde een netwerk oprichten, niet een nauw omschreven groep. Vroeger zou je beginnen met na te denken over de beste organisatie om je doel te bereiken. Zo deed links het ook altijd; de oude socialistische bedenken zelfs welke uniformen mensen zouden moeten dragen in de nieuwe heilstaat.

Josie Appleton: ‘De oude taal van de politiek is uitgewerkt.’

FOTO AUBREY WADE

‘Dat gaat tegenwoordig niet meer. Nieuwe politiek is een kwestie van experimenteren en kijken waar het pijn doet, opletten waar menselijke aspiraties stuiten op barrières. Een pijnpunt vertelt je dat je moet nadenken en in actie moet komen.’

Noem eens zo’n pijnpunt.
‘Met de Manifesto Club zijn we onlangs een actie begonnen tegen het plan van de Britse regering

om antecedentenonderzoek te laten doen naar iedereen die met kinderen wil werken, dus naar leerkrachten, voetbaltrainers en noem maar op. Het idee is kinderen te beschermen tegen potentiële pedofielen. Dat is een idiote ontwikkeling, vinden wij. De bescherming van kinderen loopt volledig uit de hand. Het is een gevaarlijk idee dat in iedere volwassene een pedofiel huist die op voorhand moet worden gewan-

trouwd. Welke man durft straks nog hulp te bieden aan een klein meisje dat is gevallen? Welke gevolgen heeft dat voor de generatie die nu opgroeit?’

In die actie zijn we gesteund door de meest uiteenlopende mensen. Velen herkennen het als een probleem waar nog niemand zich tegen had uitgesproken. We kregen steunbetuigingen van links en van rechts, van jong en van oud. We raakten kennelijk een

Josie Appleton

1976 geboren in Santa Cruz, Bolivia
1982 verhuist naar Groot-Brittannië
1996 behaalt een bachelors in humane sciences in Oxford
1999 behaalt een masters in Latijns Amerikaanse politiek in Londen
2000 werkt als freelance journalist voor ondermeer *the Times*, *the Spectator*, *Times Literary Supplement* en de website Spiked Online

Josie Appleton woont in Londen.

snaar bij uiteenlopende mensen die vinden zo’n wettelijke regeling gewoon geen pas pakken. Dan heb je een pijnpunt te pakken.

‘Een ander voorbeeld is onze actie tegen inperking van de vrijheid van meningsuiting. Die neemt soms absurde vormen aan. Laatst is er in Engeland een jongen vervolgd omdat hij zijn speelkameraad een Paki (afkorting van Pakistaan) had genoemd. Die jongen bedoelde het helemaal niet verkeerd, de speelkameraad was zijn vriend. Maar toch vonden autoriteiten dat het niet door de heugel kon. Dat is een gevaarlijke ontwikkeling.’

Julie verzetten je tegen de groeiende neiging van bestuurders om gedrag te verbieden of te reguleren. In Nederland zie je juist een tegenovergestelde ontwikkeling. Er is behoefte aan heldere regels die een duidelijke structuur bieden, vooral in de onderklasse, mensen velen.

‘Het is een vrij algemene opvatting dat mensen de vrijheid niet aankunnen. Maar ik vind het een elitaire gedachte dat mensen uit de middenklasse beter met vrijheid overweg zouden kunnen dan arbeiders. Ik vind het afschuwelijk om mensen als kinderen te behandelen.

‘Natuurlijk, er wordt te veel gedronken, te veel gegeten. Maar vergeving is daar niet het goede antwoord op. We moeten met elkaar in gesprek over de vraag wat het betekent om een goed leven te leiden. Dat zijn morele discussies. Worden jongeren elke vrijdagavond dronken omdat zo weinig hebben om voor te leven? Dat los je niet op met een alcoholverbod. Met een wet zeg je: wij weten precies wat goed en fout gedrag is. Maar volgens mij moet je daar juist met elkaar over in gesprek blijven.’

Hoe doe je dat?

‘Door middel van debat. Je kunt alleen besluiten wat goed is door erover te discussiëren. Wat de goede manier van leven is, staat niet precies omschreven in een boek of in een doctrine, daar moet je over praten.’

Kijken mensen niet liever naar een voetbalwedstrijd op tv?
‘Er is nu niet veel debat gaande, dat is waar. Maar als een discussie opsteelt wordt hij ook wel snel gesust. Dan mag je sommige dingen niet vragen of zeggen. Het debat is al weer in banen geleid voordat het goed en wel begon. Geen wonder dat mensen snel verveld raken. Ik denk dat je mensen wel degelijk kunt interesseren als je een werkelijk vrij debat houdt.’

De Manifesto Club keert zich tegen de angst. Waarom zijn we zo bang?

‘Nog nooit in de geschiedenis zijn we zo geïsoleerd geweest als nu. Veel ondersteunende verbanden bestaan niet meer. Familieverbanden zijn losser, instituten zijn minder belangrijk. Veel mensen zijn erg alleen.

‘Politieke ideologieën zijn uit de tijd. Dat maakt het moeilijk om gebeurtenissen te duiden. Tijdens de Koude Oorlog was het heel duidelijk waar je bang voor moest zijn; de Sovjet Unie was de vijand. Daarvoor in de plaats is een onbestemde maar zeer besmettelijke angst gekomen voor van alles en nog wat.

‘Ik heb de laatste tijd veel gelezen over *drink-spiking*, het fenomeen dat vreemden stiekem een pilletje in jouw drankje gooien om je dronken te voeren en je vervolgens te beroven.

‘Er wordt alom voor gewaarschuwd. De politie is na onderzoek tot de slotsom gekomen dat het zich in de praktijk niet voor doet. Maar dat maakt niets uit, men blijft bang. De metafoor van deze angst is: kijk uit, je kunt niemand vertrouwen, let op je tas, ze zijn erop uit om je te pakken. Die metafoor is kennelijk zo overtuigend dat de feiten het er tegen afleggen.’

Dus je moet daadwerkelijk besluiten om niet bang te willen zijn?
‘Dat is niet alleen een kwestie van individuele wil, denk ik. We moeten ons als samenleving eerst bewust worden van deze trend en dan, met behulp van maatschappelijke kritiek, een rationeel antwoord bedenken. Het heeft niet zoveel zin om individuele burgers te verwijten dat ze bang zijn.

‘Het zou helpen als politici zich hier rekenschap van gaven. Bij de veldgrip is het publiek steeds helder en rustig voorgelicht, bij de terrorismedreiging was dat wel anders. Iedere keer als politici zeggen dat we rekening moeten

houden met een aanval, voelt het alsof de aanval plaatsvond. Al Qaida hoeft niet eens meer angst te zaaien, politici doen dat werk voor ze.’

Doen politici nog wel ter zake in de huidige netwerkamenleving? Zijn de verwijzen aan hun adres terecht?

‘Van de politieke partijen verwacht ik de komende tien jaar inderdaad niet veel. Het zijn lege hulzen geworden, pr-machines. Ik voorzie veel meer flexibele vormen van politiek. Het zal vaker gaan om individuen die samenwerken voor zo lang als het duurt. Mensen weten elkaar te vinden op een gedeeld belang, ook al verschillen ze op andere terreinen van mening.’

Is dat een verbetering?

‘Dat is niet zo’n relevante vraag. Je moet werken vanuit de situatie die je aantreft. Het heeft geen zin om terug te verlangen naar de zestiger jaren, die komen niet terug. De nieuwe feiten bieden allerlei mogelijkheden. We weten dat verkiezingen er nauwelijks meer toe doen en dat verkozene vaak geen serieuze relatie opbouwen met hun kiezers. Je moet proberen van de nieuwe gegevens het beste te maken.’

De Manifesto Club is niet links en niet rechts, zeg je. Bestaan links en rechts nog wel volgens jou?

‘Als je parlementariërs hoort spreken, is er niet veel verschil meer tussen mensen die zich als links of rechts afficheren. Ik kom zelf uit een links milieu, maar de termen links en rechts zijn leeg geworden. Ze hebben eerder betrekking op verschillen in identiteit dan op verschillen van inzicht. Ik denk dat we zo zoek moeten naar nieuwe scheidslijnen. Politiek gebaseerd op klasse is passé.

‘Veel mensen wijzen nu naar de een of andere vorm van management. De nieuwe termen zijn *governance*, sociale cohesie, zelfredzaamheid, het zijn allemaal manieren om mensen te managen. Daar ging de Derde Weg over.

‘Wij geloven daar niet in. Ja, we moeten een nieuwe politiek verzinnen, maar dan wel een optimistische. Het gaat niet alleen om de boel bij elkaar te houden.’

Julie zeggen: we moeten vertrouwen op de kracht van de mensheid.

‘Revolutionaire bewegingen hebben altijd bij uitstek vertrouwd op de kracht van het volk. Daarom is het zo ironisch dat juist linkse mensen nu vaak zo regressief, zo paternalistisch zijn. Ze willen meer bescherming, meer reglementen, geen bijzonderheden. Zij zijn nu waarschijnlijk de grootste vijanden van menselijke vrijheid en menselijke aspiratie.

‘Marx en Lenin zouden zich omdraaien in hun graf – als ze het zouden weten.’

Jongeren met een allochtone achtergrond missen het **netwerk** om een goede baan te vinden, zeggen **Rajae El Mouhandiz** en **Najiba Abdellaoui**. Nederlandse bedrijven doen zichzelf tekort door steeds te zoeken naar gelijkgestemde zielen.

Geen kruiwagens, geen corpsvrindjes, geen rolmodellen

Hoogopgeleide jongeren met een multiculturele achtergrond vinden het moeilijk aansluiting te vinden bij Nederlandse collega’s en bij de heersende bedrijfscultuur. Global Impact, een internationaal adviesbureau gespecialiseerd in maatschappelijk bewust ondernemen, heeft op 18 oktober het onderzoek ‘1001macht’ naar de arbeidsparticipatie van hoogopgeleide jongeren met een multiculturele achtergrond, gepresenteerd. Het onderzoek, onder 200 respondenten, bevestigt dat deze jongeren worden uitgesloten en minder kans hebben op het vinden en/of het behouden van een baan.

Interessant is dat de onderzochte jongeren weinig belang hechten aan netwerken. Vaak zijn ze de eerste studerende binnen hun gezin. Ze missen aansluiting bij de eisen van het bedrijfsleven, omdat ze de kruiwagens, het netwerk en de rolmodellen missen. Bij Nederlandse hoogopgeleiden is netwerken vaak met de paple-

pel ingegoten of aangeleerd op een studentenvereniging of cursus.

Uit een serie gesprekken die wij hielden met bedrijven is gebleken dat diversiteit heel verschillend wordt opgevat. Voor het ene bedrijf is het glazen plafond voor vrouwen het aandachtspunt, bij andere is dat leedtijd of homoseksualiteit. Diversiteitsmanagement is van oudsher in Nederland vooral gericht op het creëren van gelijke kansen voor vrouwen. Multiculturele diversiteit is een vrij nieuw aandachtspunt.

Bedrijven maken ook veel te weinig haast met het verwijderen van cultuurafhankelijke competentietesten. In zo’n test wordt bijvoorbeeld gevraagd: ‘Wat voor cadeau neem je mee naar een verjaardag?’ Zo’n vraag zegt niets over je geschiktheid voor de functie, maar alles over uit welk milieu je komt en of je past in de bedrijfscultuur. Door middel van deze cultuurafhankelijke testen worden op grote schaal bi-culturele

high-potentials uitgesloten van kansen.

Nederland heeft hierin dus nog een inhaalslag te maken in vergelijking met immigratielanden waar men bi-culturelen uit alle lagen van de bevolking heeft binnengehaald en waar hoogopgeleide migranten makkelijker aansluiting vinden bij de heersende internationale bedrijfscultuur.

In Nederland zijn door de geschiedenis van migratie en de taalbarrière de verhoudingen nogal scheef. Een goed voorbeeld zijn de Nederlandse corpora die geen weerspiegeling zijn van de huidige Nederlandse samenleving, maar die landelijk wel een grote en belangrijke groep hoogopgeleide studenten representeren. Deze corpora zijn gevormd door een generaties oude hiërarchische corpscultuur die niet altijd vrouwen en rasvriendelijk is. Zulke bestaande homogene (nationalistische) culturen met een sterke Europese identiteit zijn niet gemakkelijk te veranderen.

Het zou pas echt constructief zijn als men bi-culturele jongeren gaat trainen in sollicitatietechnieken en het doorstaan van de nu nog cultuurafhankelijke competentietesten. Deze testen worden op grote schaal gebruikt en houden dus de uitsluiting van de doelgroep in stand. Dit is een pijnlijke gegeven waar de regering aandacht aan zou moeten besteden, niet in de laatste plaats omdat deze testen in andere Europese landen inmiddels wettelijk verboden zijn.

Ook is het belangrijk dat er weten komen die het verplicht maken vacatures publiekelijk aan te bieden. Dit om besloten netwerken als die van corporale disputen open te breken, omdat daar goede vacatures tot op de dag van vandaag intern ingevuld worden. De Rabobank heeft inmiddels door dat er hypotheek kunnen worden verkocht in wijken waar veel bi-culturelen wonen en dus zorgt de bank ervoor dat medewerkers de klanten ook in hun

moedertaal te woord kunnen staan. Is dit idealistisch handelen? Nee, het is eerder een praktische manier van het openen van nieuwe markten. Of neem de halal markt: anderhalf miljard moslims hebben wereldwijd behoefte aan producten op maat. In Nederland wonen bijna een miljoen

‘Wat koop jij voor een verjaardag’, wordt gevraagd aan de sollicitant

moslims. Logischerwijs probeerde Albert Heijn onlangs de verkoop van halal vlees te introduceren om deze belangrijke en groeiende doelgroep in Nederland te bedienen. Luid protest was het gevolg. Amerika, Engeland en Canada gaan anders met deze groeiende

markt om. Inmiddels is daar het Suikerfeest – een islamitische feestdag om het vasten te breken en ook de dag waarop islamitische kinderen kinderfeestjes vieren en verwend worden – erkend als een net zo belangrijke feestdag als Kerstmis. Happy-Suikerfeest-servetten, slingers, kartonnen bordjes en andere frutlessen worden in winkels, maar ook online enthousiast gekocht. Kennelijk zien de bedrijven in die landen het nut van de vraag wel in waardoor moslims in Amerika (8,2 miljoen), Groot-Brittannië (1,6 miljoen) en Canada (0,62 miljoen) die graag consumeren en corresponderen, op feestdagen worden omarmd.

Het kan dus ook anders. Bedrijven in Nederland zijn nog niet voldoende doordrongen van de commerciële kansen.

En dan nog dit: voor jongeren met een multiculturele achtergrond zorgt een loopbaan op het juiste niveau voor persoonlijk

ontwikkeling, een goed inkomen en een sterke worteling in de Nederlandse samenleving. Deze *high potentials* zullen daardoor weer rolmodellen worden voor lager opgeleide jongeren.

De uitroeiing van xenofobie, islamofobie en fundamentalisme begint daadwerkelijk bij gelijke kansen. Echter, om dit te realiseren hebben deze talenten, met zoals de van oorsprong Nederlandse studenten, rolmodellen en kruiwagens nodig in het onderwijs, in het bedrijfsleven en in de rest van de maatschappij. Die moeten hen aan het begin van hun carrière helpen bij het vormen van sterke netwerken. Rolmodellen die hen op een positieve en inspirerende manier helpen bij het vinden van een plek in de Nederlandse maatschappij opdat zij leren werken in hiërarchische organisaties en zich leren organiseren.

Dit is geen vorm van binnenlandse ontwikkelingsamenwerking, ‘slachtofferhulp’ of pure filantropie maar bedrijfsmatig en

idealistisch denken en economisch verantwoord handelen. De cijfers spreken voor zich. In 2015 zal de westerse bevolking in de leeftijdscategorie van 20 tot 40 jaar met 7 procent zijn afgenomen, in dezelfde periode zal de groei van de van oorsprong niet-westerse bevolking met 7 procent zijn gestegen. Het bedrijfsleven heeft dus al vrij snel deze mensen nodig die weten waar de wereld zich naartoe beweegt.

De overheid en het bedrijfsleven zetten nu de eerste stappen naar diversiteitsmanagement gericht op etniciteit en dat doen ze niet alleen omdat het antwoord op vergrijzing, verkleuring is, maar ook vanwege de commerciële kansen. Zet die deur echt open en kijk naar wat je in huis hebt. Als je durft.

Rajae El Mouhandiz is diversiteitsconsultant en muziekproducent, Najiba Abdellaoui is projectmanager bij Young Global People en freelance journaliste.